

Zadania i uprawnienia kontrolne Zakładowego Społecznego Inspektora Pracy

1. Podstawa prawna funkcjonowania Społecznego Inspektora Pracy

Działalność SIP w szkołach i placówkach oświatowych prowadzona jest w oparciu o ustawę z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy (Dz. U. nr 35 poz. 163 z 1983 r.

Wytyczne Prezydium Zarządu Głównego ZNP z dnia 13 marca 2001 w sprawie działalności ZNP w dziedzinie społecznej inspekcji pracy – dotyczy wyłącznie struktur ZNP.

2. Społeczną inspekcję pracy szkole (placówce) tworzą: **zakładowy społeczny inspektor pracy**

3. Zadania społecznej inspekcji pracy

Społeczni inspektorzy pracy mają prawo:

- kontrolować stan budynków, pomieszczeń szkolnych, maszyn, urządzeń technicznych i sanitarnych ,
- kontrolować przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym postanowień układów zbiorowych i regulaminów wynagradzania oraz regulaminów pracy, w szczególności w zakresie bhp, uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem, ochroną pracy kobiet, urlopów i czasu pracy, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
- uczestniczyć w kontroli przestrzegania w szkole (placówce) przepisów dotyczących ochrony środowiska naturalnego,
- brać udział w ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, zgodnie z przepisami prawa pracy,
- brać udział w analizowaniu przyczyn powstawania wypadków przy pracy, zachorowań na choroby zawodowe i inne schorzenia wywołane warunkami środowiska pracy oraz kontrolować stosowanie przez zakłady pracy właściwych środków zapobiegawczych,
- uczestniczyć w przeprowadzaniu społecznych przeglądów warunków pracy,
- opiniować projekty planów poprawy warunków bhp i planów rehabilitacji zawodowej oraz kontrolować realizację tych planów,
- podejmować działania na rzecz aktywnego udziału pracowników zakładów pracy w kształtowaniu właściwych warunków bezpieczeństwa i higieny pracy oraz oddziaływać na przestrzeganie przez pracowników przepisów i zasad bhp,
- wykonywać inne zadania określone w ustawie i w przepisach szczególnych,
- wstrzymania pracy danego urządzenia technicznego lub określonych robót, albo danego stanowiska w razie bezpośredniego zagrożenia mogącego spowodować wypadek przy pracy,
- wpisywanie zaleceń i uwag do „Zakładowej księgi zaleceń i uwag”

Zapisy w niej mają moc dokumentów urzędowych w postępowaniu przed organami państwowymi, a wgląd do nich mają zakładowe organizacje związkowe, Inspektorzy Państwowej Inspekcji Pracy, Inspektorzy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, oraz inne organy nadzoru i kontroli warunków pracy i BHP.

Społeczny inspektor pracy ma prawo wstępu w każdym czasie do pomieszczeń i urządzeń szkoły dla wykonywania wymienionych wyżej zadań. Ma on także prawo żądać od dyrektora

szkoły (placówki) oraz od pracowników informacji oraz okazania dokumentów w sprawach wchodzących w zakres jego działania.

Zadania pracodawcy wobec SIP

Pracodawca zobowiązany jest do:

- zapewnienia odpowiednich warunków realizacji uprawnień i zadań realizowanych przez zakładowego społecznego inspektora pracy,
- ponoszenia kosztów związanych z działalnością zakładowego społecznego inspektora pracy,
- założenia „Zakładowej księgi zaleceń i uwag,
- na wniosek zakładowej organizacji związkowej przyznać zryczałtowane wynagrodzenie w razie znacznego obciążenia zadaniami.

Zakres działania SIP

Działalność SIP ma na celu m.in. kontrolę przestrzegania obowiązujących przepisów pracowniczego prawa pracy oraz troskę o systematyczną poprawę warunków pracy i stanu bezpieczeństwa oraz higieny pracy w szkołach (placówkach).

Do podstawowych działań Zakładowego Społecznego Inspektora Pracy zaliczyć należy:

1. W zakresie prawnej ochrony pracy:

- realizacja uprawnień nauczycieli wynikających z ustawy Karta Nauczyciela – w szczególności dotyczy: wynagrodzeń, awansu zawodowego nauczycieli, uprawnień socjalnych i zdrowotnych i innych,
- realizacja uprawnień pracowników niebędących nauczycielami, a wynikających m.in. z ustawy Kodeks pracy, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2000r. w sprawie zasad wynagradzania ... regulaminów pracy, regulaminów wynagradzania,
- ustalanie i realizacja zakładowych norm przydziału odzieży ochronnej i obuwia roboczego, przydziału środków ochrony indywidualnej i osobistej,
- wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
- stosowanie skróconego czasu pracy wprowadzanego ze względu na uciążliwe lub szkodliwe warunki pracy,

2. W zakresie higieny pracy:

- zapewnienie pracownikom zgodnie z obowiązującymi przepisami: szatni, pomieszczeń do spożywania posiłków, pomieszczeń do palenia tytoniu, urządzeń higieniczno-sanitarnych,
- przestrzegania norm higienicznych dotyczących czynników szkodliwych dla zdrowia: zapylenie, hałas, wibracja, oświetlenie, temperatura pomieszczeń i itp.,
- wydawanie przysługujących na określonych stanowiskach pracy środków odżywczych, napojów i środków higieny,
- poddawanie pracowników obowiązkowym badaniom profilaktycznym,

3. W zakresie techniki bezpieczeństwa pracy – w szczególności należy kontrolować :

- wyposażenie maszyn i urządzeń w osłony (dotyczy części wirujących),
- stan urządzeń elektrycznych i skuteczności działania ochron przeciwpożarowych,
- wyposażenia pracowników w sprawny sprzęt ochrony osobistej na stanowiskach wymagających takiego wyposażenia,
- sprawność instalacji elektrycznej, odgromowej, sprawność i bezpieczeństwo urządzeń sportowych w salach gimnastycznych oraz na zewnątrz budynków szkolnych,
- zabezpieczenie i sprawność urządzeń przeciwpożarowych,
- warunki i bezpieczeństwo w kotłowniach szkolnych szczególnie tych na paliwo stałe oraz uprawnienia palaczy, bądź konserwatorów kotłowni.

Współdziałanie SIP z Państwową Inspekcją Pracy

Państwowa Inspekcja Pracy (PIP) jest organem powołanym do nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Zadania i uprawnienia organów PIP reguluje ustawa z dnia 6 marca 1981 roku o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 1985 r. nr 54, poz. 276 ze zm.).

Współpraca Okręgowa Inspektora Pracy z SIP odbywa się na trzech płaszczyznach :

- 1) w zakresie przeprowadzania kontroli – doraźnych i planowanych.
Pracodawca jest zobowiązany powiadomić o kontroli prowadzonej przez PIP zakładową organizację związkową i zakładowego społecznego inspektora pracy,
- 2) w zakresie poradnictwa prawnego, szkolenia i przeprowadzanych kontroli.
PIP udziela pomocy zakładowemu społecznemu inspektorowi pracy w zakresie poradnictwa prawnego, uczestniczy w szkoleniach i przeprowadzanych kontrolach,
- 3) w zakresie współdziałania o ustawę o związkach zawodowych – zwłaszcza w zakresie przestrzegania przez pracodawcę uprawnień zakładowych organizacji związkowych.

Koordinacja SIP na terenie Oddziału ZNP

Prezydium Zarządu Głównego ZNP w oparciu o art. 6 ust. 7 ustawy z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy wydało w dniu 29 października 2003 r. „ Wytyczne w sprawie wyborów zakładowych społecznych inspektorów pracy w szkołach i innych placówkach oświatowych. Natomiast od maja 2005 mają obowiązywać nowe „Ramowe wytyczne Prezydium Zarządu Głównego ZNP do regulaminu wyborów społecznych inspektorów pracy. Informacji o wprowadzeniu „Ramowych wytycznych ...” należy szukać w Informatorach ZGZNP z 2005 r.

W świetle wspomnianych wytycznych zakładowe organizacje związkowe (w przypadku ZNP – Zarządy Oddziałów w porozumieniu z zarządami ognisk ZNP podejmują działania organizacyjne zmierzające do wyboru zakładowego społecznego inspektora pracy w szkołach i placówkach na 4 letnią kadencję.

W wyborach zakładowego społecznego inspektora pracy zgodnie z ustawą z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy biorą udział wszyscy zatrudnieni w szkole (placówce) pracownicy bez względu na staż pracy, przynależność związkową lub zajmowane stanowisko.

W oparciu o ustawę o społecznej inspekcji pracy i wytyczne ZG ZNP przeprowadzenie wyborów po zakończonej kadencji ZSIP lub w przypadku braku ZSIP w szkole (placówce) winne inicjować Zarządy Oddziałów ZNP w porozumieniu z innymi zakładowymi organizacjami związkowymi obejmującymi swym zasięgiem szkołę (placówkę).

Koordinacją działalności ZSIP w szkołach (placówkach) na terenie działania zakładowej organizacji związkowej (zarządu oddziału ZNP) winien zajmować się jeden z członków zakładowej organizacji związkowej (zarządu oddziału ZNP) lub osoba wyznaczona przez ZOZ spośród ZSIP będący członkiem ZNP. Osoba tą nazywać będziemy „Koordynatorem Społecznej Inspekcji Pracy „ na terenie działania danego ZO ZNP.

Do zadań Koordynatora SIP należy m.in.:

- prowadzenie ewidencji zakładowych społecznych inspektorów pracy (ZSIP) na terenie gminy, miasta, tj. na terenie działania ZO ZNP,
- udzielanie pomocy ZSIP w planowaniu pracy,
- inicjowanie komisyjnych przeglądów pracy i nauki,
- uczestniczenie w ustalaniu wniosków zakładowej organizacji związkowej (w przypadku ZNP – Zarząd Oddziału) w zakresie warunków pracy i bhp pod adresem pracodawców i organów prowadzących szkoły,
- udział w dokonywaniu okresowej analizy efektów pracy ZSIP,
- organizowanie szkoleń i porad dla ZSIP,
- organizowanie współpracy z organami nadzoru na warunkami pracy i BHP, a w szczególności z Okręgowym Inspektorem Pracy PIP,
- informowanie ZSIP o nowych aktach prawnych dotyczących SIP oraz pracowniczego prawa pracy i przepisów BHP.

Koordinators Społecznej Inspekcji Pracy jest powoływany w przez zakładową organizację związkową – w przypadku ZNP: zarząd oddziału ZNP. Jest to funkcja społeczna.

Koordinators SIP powoływany na wyłączny użytek Związku i nie ma on uprawnień ZSIP w myśl ustawy o społecznej inspekcji pracy.

Funkcja Społecznej Inspekcji Pracy

1. Społeczna Inspekcja Pracy jest służbą społeczną pełnioną przez pracowników, mających na celu:

- ◆ ochronę uprawnień pracowniczych określonych w przepisach prawa pracy,
- ◆ zapewnienie przez szkoły (placówki) bezpieczeństwa i higieny warunków pracy,

2. Funkcję Zakładowego Społecznego Inspektora Pracy pełni pracownik danej szkoły (placówki) będącej członkiem Związku i nie zajmujący stanowiska kierowniczego,

3. ZSIP powinien posiadać niezbędną znajomość zagadnień wchodzących w zakres działania tej funkcji, 5- letni staż pracy w branży i 2- letni staż pracy w danej szkole (placówce),
4. Społecznego Inspektora Pracy wybierają wszyscy pracownicy danej szkoły (placówki) na 4-letnią kadencję,
5. Wybory ZSIP organizują i przeprowadzają zakładowe organizacje związkowe obejmujący swym zasięgiem pracowników danej szkoły na podstawie uchwalonych przez siebie regulaminów wyborów oraz ustalonej struktury organizacyjnej SIP,
6. SIP reprezentuje interesy wszystkich pracowników oświaty w danej szkole (placówce) indywidualnie i zbiorowo, niezależnie od stanowiska i przynależności związkowej wobec pracodawcy.
7. SIP kieruje zakładowa organizacja związkowa, w przypadku ZNP jest to Zarząd Oddziału ZNP.
8. W szkole (placówce) SIP jednoosobowo tworzy Zakładowy Społeczny Inspektor Pracy.
9. ZSIP w razie niewywiązywania się ze swoich obowiązków może być odwołany z funkcji przed upływem kadencji .

Opracował doradca prawny - Stanisław Kłak